

Monumentnummer*: 514549

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 26 juni 2000
Kadaster deel/nr 82943/92

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Apeldoorn Apeldoorn Gelderland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Apeldoorn Indische Buurt

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Hoog Soeren R 727

Omschrijving**

Inleiding

De vrijstaande VILLA 'Lucretia/ Theresia/ Essenhoek' werd gebouwd in Apeldoorn in de jaren 1920-22 door de architect J.A. HEUVELINK (1879-1949) in opdracht van de Rotterdamse Handels- en Landbouwbank die door W.H. Broekhuys was opgericht. Via de Rotterdamse Handels- en Landbouwbank organiseerde Broekhuys de roemruchte Broekhuys-loterijen met een villa als hoofdprijs van een trekkings- en uitlotingsplan van een premielening. Naast twee villa's in Hilversum uit 1922 (Bosplein 2 en Bremlaan 12, beide gesloopt) naar ontwerp van de architecten Gulden en Geldemaker uit Amsterdam, zijn er naar alle waarschijnlijkheid nog vier villa's aangeboden als attractie van deze zogenaamde geldleningen. Het ontwerp van al deze villa's werd beïnvloed door Huis ter Heide (1915) van R. Van 't Hoff (1887-1979).

De winnaar van de Rotterdamse premielening in Apeldoorn kreeg de keuze tussen contant geld of een bouwterrein met daarop villa 'Lucretia' en een lijfrente van fl 5200,-. C.A. Dominicus koos voor contant geld, waarna de villa verkocht wordt aan de Hollandse Credietbank te Rotterdam. Na voltooiing van de bouw in 1922 werd de naam in 'Theresia' gewijzigd en schonk de bank de villa aan de toneelspeler Louis Bouwmeester. Al na een jaar ging de villa over aan de maatschap Apollo'. In 1930 werd de villa aan een Apeldoornse arts verkocht, die het pand tot 1940 bewoonde. De villa kreeg later de naam Essenhoek'.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De villa is gelegen in het westen van Apeldoorn aan de noordzijde van de Soerenseweg in de bosrijke wijk 'Bergh en Bosch' (voorheen genaamd 't Loo') in een scherpe hoek die de Soerenseweg maakt met de Valkenlaan. Aan de linkerzijde van de villa bevindt zich als bij Huis ter Heide een vierkante, oorspronkelijke vijveraanleg. De op- en afrit van de oprijlaan aan de Soerenseweg worden afgesloten door strak ontworpen wit geschilderde, houten hekken tussen vierkante gepleisterde inrijhekkens. Architect Heuvelink ontwikkelde zich tijdens zijn leerperiode bij de gemeentearchitect G. de Zeeuw te Apeldoorn tot bouwkundige, waarna hij zich in 1919 als zelfstandig architect vestigde. Na 1930 kreeg hij hulp van zijn zonen Willem en Karel, die steeds meer nadruk gingen leggen op de vormgeving. Bij deze villa Lucretia liet Heuvelink zich (onder invloed van zijn opdrachtgever) inspireren door de vormgeving van Huis ter Heide, een villa, ontworpen door Robert van 't Hoff. Deze had zich als lid van De Stijl laten beïnvloeden door de architectuur van F.L. Wright en H.P. Berlage. Dit leidde in Huis ter Heide tot de toepassing van wanden, puur als ruimtevormend zonder decoratie met een functionele indeling van de plattegrond. Heuvelink toonde eveneens bewondering voor Wright en Berlage, maar zijn voorkeur ging uit naar een meer klassieke stijl. Onder invloed van zijn opdrachtgever, die hem wees op de architectuur van Huis ter Heide, kwam hij tot een abstracte vormgeving die echter niet voortkwam uit het functionalisme. De plattegrond is nog traditioneel en heeft een driebeukige indeling met een centrale hal.

Omschrijving

Vrijstaande villa bestaande uit twee bouwlagen, gebaseerd op een driebeukige plattegrond met de hal centraal in de middenbeuk. In de linker zijbeuk bevindt zich de salon met woonkamer, in de rechter zijbeuk bevindt zich de eetkamer met keuken. De vestibule geeft toegang tot de hal, waarboven een glas-in-lood lichtlantaarn bestaande uit een klein, dubbel zesruits zadeldak met vierkante ombouw ter bescherming. Aan de achterzijde van de hal bevindt zich het sanitair. In de hal bevindt zich een monumentale steektrap met op de eerste verdieping een U-vormige galerij met balustrade. De U-vormige galerij met balustrade op de eerste verdieping verleent toegang tot vier slaapkamers, een bode- en badkamer.

De wit gepleisterde gevels zijn opgebouwd uit een grijze plint, een risalerende horizontale band ter afsluiting van een denkbeeldig trasraam, een identieke band als cordonlijst en een fries met een decoratieve houten lijst. De gevels worden afgesloten door een plat houten dak gedekt met bitumen met royaal dakoverstek en boeiboord. De oorspronkelijk groen geschilderde, houten staande vensters hebben op de begane grond een verticale, op de eerste verdieping een horizontale roedenverdeling.

De VOORGEVEL is onder te verdelen in drie traveeën met een risalerende middentravee als symmetrieas. Op de begane grond bevindt zich de ingangspartij bestaande uit een brede porticus met vooruitstekende luifel en betonnen waterlijst ondersteund door twee vierkante pilaren. Centraal in de portiek bevindt zich een houten deur met glas-in-loodramen aan weerszijden geflankeerd door vensters met één verticale roede, van elkaar gescheiden door gepleisterde pilasters. Op de eerste verdieping bevinden zich in de middentravee drie regelmatig verdeelde vensters met drie horizontale roeden, met uiterst links en rechts van de raampartij gepleisterde pilasters.

Rechts in de linkertravee tegen de risalerende middentravee bevindt zich op de begane grond een venster met twee verticale roeden. Boven het venster bevindt zich een waterlijst aan de linkerzijde ondersteund door een console. De waterlijst gaat over in een gesloten houten borstwering waarachter gemetselde bloembakken. De vensteras eindigt met een venster met drie horizontale roeden op de eerste verdieping. Uiterst links is de zijkant te zien van de risalerende middentravee van de linker- en rechterzijgevel met op de begane grond een venster met twee verticale roeden waarboven een waterlijst op consoles en een loggia op de eerste verdieping. De rechtertravee is het spiegelbeeld van de linkertravee.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Op de begane grond bevindt zich links en rechts in de LINKER ZIJGEVEL een deurpartij bestaande uit drie gelijke enkele terrasdeuren met twee verticale roeden waaronder een horizontale roede. De volle lengte van de linkerzijgevel is voorzien van een rood betegeld terras omsloten door een wit gepleisterde borstwering met op de hoeken en uiteinden vierkante pilaren. De centrale opening geeft toegang tot de vierkante vijver in de tuin. De begane grond wordt afgesloten door een waterlijst ondersteund door consoles. Op de eerste verdieping bevindt zich de loggia met gesloten borstwering waarboven acht regelmatige verdelingvierkante gepleisterde stijlen. In de gevel verbonden aan de loggia bevinden zich twee regelmatig verdeelde dubbele openslaande terrasdeuren. De ACHTERGEVEL is evenals de voorgevel te verdelen in drie traveeën met een risalerende middentravee aan weerszijden begrensd door pilasters van kolossale orde. Op de begane grond van de middentravee bevindt zich links een vernieuwd venster, centraal twee gestapelde, kleine, vierkante getraliede toiletvensters en rechts twee liggende, getraliede vensters. Op de eerste verdieping van de middentravee bevinden zich drie regelmatig verdeelde liggende vensters met één horizontale roede.

De vensteras links in de rechtertravee bestaat uit een staand venster met twee verticale roede op de begane grond en een staand venster met twee liggende roeden op de eerste verdieping. De linkertravee is het spiegelbeeld van de rechtertravee met uitzondering van de aanbouw van een bouwlaag met plat dak. De aanbouw heeft een blinde rechterzijgevel, twee staande vensters met twee verticale roeden in de voorgevel en een deur links van de garagedeur in de linkerzijgevel.

De RECHTER ZIJGEVEL is identiek aan de linkerzijgevel met uitzondering van de drie gekoppelde vierkante keukenvensters met drie verticale roeden rechts in de gevel. Op de eerste verdieping bevindt zich onregelmatig verdeeld een dubbele, enkele en een dubbele openslaande terrasdeur. Het INTERIEUR is zeer goed bewaard gebleven. Waardevolle elementen zijn de twee kleurrijke betegelde open haardpartijen in de hal en de eetkamer. De vestibule, de tussendeuren en de lichtkoepel zijn voorzien van geabstraheerde, sierlijke glas-in-loodramen. Het strakke stucwerk van de plafonds bevindt zich in de linkerbeuk waar ook de authentieke deuren en een houten zitbank te vinden zijn. Een aantal elementen is teruggebracht in oorspronkelijke staat, zoals een aantal deuren en één zitbank. De ramen zijn vervangen door dubbel glas, de lichtlantaarn is hersteld in zijn oorspronkelijke staat. De schuifdeuren met aan weerszijden kasten tussen salon en woonkamer zijn verdwenen, evenals de kastenwand tussen eetkamer en keuken. De plattegrond is verder goed bewaard gebleven. Op de eerste verdieping is de voormalige bodenkamer in gebruik als badkamer.

Waardering

Vrijstaande VILLA 'Lucretia/ Theresia/ Essenhoek' te Apeldoorn, gebouwd in de jaren 1920-22 door de architect J.A. HEUVELINK in opdracht van de Rotterdamse Handels- en Landbouwbank.

- Van architectonische waarde vanwege de opmerkelijke positie die deze villa inneemt in het oeuvre van J.A. Heuvelink. Dit specifieke ontwerp kent invloed van de abstracte vormgeving van Huis Ter Heide van Robert van 't Hoff. Hoewel de vormgeving hiervan is afgeleid, is de driebeukige plattegrond nog als traditioneel te bestempelen. De symmetrisch opgezette villa is in hoofdvorm, materiaalgebruik en detaillering zeer goed bewaard gebleven en vertegenwoordigt stijlinvloed van het werk van Van 't Hof en, indirect, van de Amerikaanse architectuur van Frank Lloyd Wright. De horizontale werking en het platte dak met het forse dakoverstek tonen deze invloed. Door deze duidelijk herkenbare stijlinvloeden is het ontwerp tevens als relatief zeldzaam op te vatten.

De combinatie van de oorspronkelijke architectuur met de nog aanwezige oorspronkelijke interieuronderdelen en het monumentale hekwerk, versterkt de monumentale waarde.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- Van stedenbouwkundige waarde vanwege de ligging van de vrijstaande villa in een bosrijke omgeving in het villapark Berg en Bosch' op de samenkomst van twee wegen.

- Van cultuurhistorische waarde vanwege de aan de bouw van het pand ten grondslag liggende geschiedenis. Het pand is gebouwd als 'hoofdprijs' van een loterij die gehouden werd bij de afsluiting van de zogenaamde geldleningen van W.H. Broekhuys. In totaal zijn in de periode 1920-25 in opdracht van W.H. Broekhuys op verschillende plaatsen in Nederland door verschillende architecten zeven villa's neergezet. Het ontwerp van al deze villa's is beïnvloed door Huis Ter Heide van Robert van 't Hoff uit 1915/16. Er is sprake van een zeldzaamheidswaarde.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis